



10.9.2024

Asia/4

Päätettävä tässä kokouksessa

4

Talousarvion 2024 toinen toteutumisennuste

Pöydälle 03.09.2024

HEL 2024-010762 T 02 02 01

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää merkitä tiedoksi vuoden 2024 talousarvion toisen toteutumisennusteen.

Ennusteen perusteella lautakunta päättää kehottaa toimialaa ryhtymään seuraaviin sopeuttamistoimenpiteisiin:

- Varhaiskasvatuksessa hillitään henkilöstökulujen ja erityisesti ostopalvelujen kustannuksia sekä tehdään hankintoja kustannustehokkaasti pedagoginen toiminta huomioiden. Palvelu- ja aluetasolle laaditaan tarkemmat toimenpiteet. Lisäksi eri tukimuotojen käyttöön tehdään alueittainen suunnitelma, jonka toteutumista seurataan.

- Perusopetuksessa hillitään henkilöstömenojen kasvua huomioiden hankerahoituksen väheneminen.

- Ammatillisessa koulutuksessa keskitetään rekrytointi-, sijais- ylitunti-päätöksiä, joissa huomioidaan ammattiopiston kokonaistilanne. Käyttötalouden opetustarvikkeiden ja opetuksen kannalta välttämättömien palveluhankintojen tehdään vain kampuksesta vastaavan rehtorin päätöksellä tai suostumuksella.

Kokonaisuudessaan toimialalla tulee seurata ja hillitä kustannusten kasvua kaikessa toiminnassa, kuten tilojen rakentamisessa ja käytössä, hankinnoissa ja henkilöstökuluissa.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslian talousarvion toteutumisennusteista antaman ohjeen mukaan toimialat tekevät vuonna 2024 kolme ennustetta, joista tämä on toinen.

Ohjeistus on muuttunut siten, että ennuste tehdään suhteessa lautakunnan joulukuussa 2023 hyväksymään vuoden 2024 tulosbudjettiin. Aiempina vuosina ennuste on tehty suhteessa kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon.



Kanslian ohjeen mukaan toteutumisennusteet on annettava lautakunnalle tiedoksi. Lautakuntien on ryhdyttävä toimenpiteisiin, mikäli talousarvio ei ole toteutumassa.

Käyttötalouden tulot

Toimialan tulojen ennustetaan ylittävän talousarvion 27,9 miljoonalla eurolla. Talousarvioon sisältymätön ulkopuolinen hankerahoitus kasvattaa tuloja 20,2 miljoonalla eurolla, opiskelijahuollon kasvaneet kulut kasvattavat vastaavasti tuloja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta (sotepe) 2,85 miljoonalla eurolla. Noin 4,3 miljoonaa euroa talousarvion ylittävistä tuloista kertyy lähinnä varhaiskasvatuksen maksutuloista. Myös työväenopiston maksutulot ja s2/ra-opetuksen valtionavustukset ylittävät talousarvion noin 0,55 miljoonalla.

Käyttötalouden menot

Toimialan menojen ennustetaan ylittävän talousarvion 49,5 miljoonalla eurolla.

Ylityksestä 30,7 miljoonaa johtuu talousarvion ulkopuolisen rahoituksen käytöstä. Ulkopuolisesta rahoituksesta 20,2 miljoonaa on toimialan tuloiksi kirjautuvaa ulkopuolista rahoitusta ja 10,5 miljoonaa ammatillisen koulutuksen lisävaltionosuuksia ja valtion rahoitusta joulukuussa 2023 talousarvion hyväksymisen jälkeen myönnettyille lisäopiskelijavuosille.

Nettobudjetoidut sotepe-menot ja vastaavasti tulot ylittävät talousarvion 2,8 miljoonalla eurolla.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömenoissa ml. vuokratyövoima ennakoidaan lakisääteisen henkilöstömitoituksen toteuttamisesta aiheutuvaa ylitystä noin 13,7 miljoonalla eurolla. Arvioon sisältyy kolmitasoisien tuen järjestäminen sekä alle 3-vuotiaiden lasten määrän kasvu. Alle 3-vuotiaiden lasten lakisääteinen henkilöstömitoitus nostaa lapsikohtaisia kustannuksia huomattavasti.

Lisäksi varhaiskasvatuksen ennusteessa on huomioitu Seuren palveluiden kesken vuotta tehty hinnankorotus (noin 1,4 miljoonaa euroa) sekä se, että puhtaanapito- ja ruokakustannusten menokasvu ei ole hidastunut asetettujen tauottavuustavoitteiden mukaisesti (ylitysarvio 2 miljoonaa euroa).

Avustuksissa ja korvauksissa ennakoidaan 3,9 miljoonan ylitystä johdun lähinnä siitä, että valtio korjaa eli korottaa vuoden 2024 perusopetuksen kotikuntakorvausperiaatteita.



Toimiala on tehnyt selvityksen mahdollisuuksista kattaa ennakoituja ylityksiä määrärahojen uudelleenkohdennuksilla. Näillä pystytään kattamaan noin 5 miljoonaa edellä mainituista ylityksistä.

Ylityspaineita on lisäksi ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen henkilöstömenoissa johtuen lähinnä siitä, että menoja ei ole pystytty vähentämään ulkoisen rahoituksen vähenemisen edellyttämällä aikataululla. Tämä ennuste lähtee kuitenkin siitä, että sopeutus pystytään tekemään, minkä vuoksi näitä ylityspaineita ei ole huomioitu euroennusteessa.

Investointimenot

Investointimäärärahoista jää käyttämättä 4,5 miljoonaa euroa johtuen lähinnä hankintojen viivästymisestä. Nämä määrärahat esitetään siirrettäväksi vuodelle 2025 siltä osin kuin hankinnatkin siirtyvät.

Määrä- ja taloustavoitteet

Kaupungin järjestämässä varhaiskasvatuksessa lasten määrän ennustetaan olevan 350 lasta vähemmän kuin tulosbudjetissa. Tämän lisäksi kotihoidon tuella olevien lasten määrän ennustetaan jäävän tulosbudjetissa ennakoidusta 460 lapsella ja yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrän 170 lapsella.

Perusopetuksen oppilasmäärän ennustetaan ylittävän tulosbudjetin 150 oppilaalla ja lukiokoulutuksen opiskelijamäärän ylittävän tulosbudjetin 80 opiskelijalla. Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärän ennustetaan ylittävän tulosbudjetin 542 opiskelijavuodella. Työväenopistojen opetustuntimäärän ennustetaan olevan tulosbudjetin tasolla.

Henkilöstömäärä ylittää tulosbudjetin noin sadalla henkilöllä.

Tilojen kokonaismäärä ja asiakaskohtainen neliömäärä ovat pienentyneet lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa hieman tulosbudjettiin verrattuna eli tilankäyttö on tehostunut. Varhaiskasvatuksessa asiakaskohtainen neliömäärä on kasvanut hieman ja muissa palveluissa tilojen kokonaismäärä on samalla tasolla kuin tulosbudjetissa.

Palvelukustannukset

Varhaiskasvatuksen yksikkökustannus ylittää ennusteen mukaan talousarvion 5,2% suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja 4% ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa tulosbudjettiin verrattuna. Ammatillisen koulutuksen yksikkökustannus ylittää talousarvion 2,4% tulosbudjettiin verrattuna.



Kustannusten nousu johtuu varhaiskasvatuksessa etupäässä henkilöstökulujen kasvusta, alle 3-vuotiaiden lasten suhteellisen määrän kasvusta, kolmitasoisen tuen kasvaneista kustannuksista sekä ennakoitua pienemmästä asiakasmäärästä. Ammatillisen koulutuksen palvelukustannuksen kasvu johtuu lähinnä lisävaltionosuuksia vastaavista menoista. Muut palvelukustannukset ovat tulosbudjetin tasolla.

Sitovat tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ennustaa, että toimialan sitova tavoite ” Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa” toteutuu. Molempien mittareiden ennustetaan toteutuvan.

Toisen sitovan tavoitteen ” Luodaan rakenteet toisen asteen opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi” ennustetaan myös toteutuvan.

Kaikkien neljän kaupunkiyhteisen toiminnallisen tavoitteen ennustetaan toteutuvaan:

- Lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta parannetaan kaupunkiuudistusalueilla kaupunkiympäristöä ja palveluita kehittämällä
- Kaupungin toimintojen tuottavuutta parannetaan digitalisaation, tilatehokkuuden ja prosessitehokkuuden keinoin
- Torjutaan ilmastomuutosta ja ympäristövaikutuksia muun muassa kiertotalouden, resurssitehokkuuden sekä ilmastokasvatuksen keinoin
- Parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä

Riskit

Strategiset riskit

Henkilöstön saatavuuden haasteet heijastuvat henkilöstön hyvinvointiin: Kokemus työn kuormittavuudesta lisääntyy, palvelutuotannon yksiköissä aiheutuu ennakoimattomia muutoksia ja työn suunnittelu, arviointi ja kehittäminen hankaloituvat. Seurauksena toiminnan laatu heikkenee ja alan veto- ja pitovoima laskee. Kelpoisen henkilökunnan rekrytoinnin onnistuminen ja osaamisen tukeminen ovat toimialan merkittävimpiä riskienhallintakeinoja.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvinvoinnin tuen saavutettavuus ovat merkittävä riski toiminnalle. Nuorten mielenterveyden ongelmien kasvu ja opiskelijoiden työkyvyn heikkeneminen, sekä erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden määrän kasvu ovat riskitekijöitä



Henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi henkilöstön osaamisesta huolehtiminen ja kehittäminen ovat toimialan pitkän aikavälin keskeinen menestystekijä. Edelleen kelpoisen henkilöstön tarvittavan määrän takaaminen on toimialan merkittävimpiä haasteita.

Alueellisen segregaation kasvu tuottaa haasteen koulujen yhdenvertaiselle kehitykselle. Alueiden sekä koulujen leimautumisesta voi syntyä mainehaittoja ja vetovoimaisuuden laskua.

Taloudelliset riskit

Toimialan tilojen vuokrien kokonaiskustannukset suhteutettuna toimialan perustehtävien rahoitukseen ovat merkittävät, joten toimialan palvelutilojen vuokrien hallinta sekä vuokrien kehitys muodostavat haasteen toimialan palveluiden rahoitukselle.

Yleinen inflaatio- ja kustannuskehitys muodostaa riskin toimialan ostopalvelujen kulujen ja henkilöstökulujen kasvulle.

Henkilöstökustannukset muodostavat valtaosan toimialan kuluista. Henkilöstön hyvinvoinnista ja työkyvystä huolehtiminen pienentävät henkilöstökulujen kasvun riskiä.

Operatiiviset riskit

Palvelutoiminnan, kuten erityisesti varhaiskasvatuksen yksiköiden, toimintojen ja toiminta-ajan rajaaminen ovat operatiivinen riski tilanteissa, joissa henkilöstön riittävyttä ei pystytä takaamaan. Palvelutoiminnan takaamisen lisäksi kasvatustyön toiminnallisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu riittävien resurssien puuttuessa.

Tietojärjestelmien toimivuus sekä tiedon luotettavuus ovat merkittäviä riskitekijöitä sekä toimialan johtamiselle ja kehittämiselle että palvelutuotannolle. Opiskelija- asiakas- ja henkilöstötietojärjestelmien tiedon eheyden ja saavutettavuuden heikkeneminen ovat riski niin toimialan palvelutuotannolle kuin tukipalveluille.

Toimialan ja kaupunkitasoisen tietoturvan ja tietosuojan kehittäminen ja parantaminen ovat keskiössä digitaalisen toimintaympäristön ughiin varautumisessa. Uusien tietojärjestelmien systemaattinen kehitystyö ja onnistunut käyttöönotto ovat keskeisiä toimialan riskienhallintakeinoja.

Ennusteen edellyttämät toimenpiteet

Kaupunginhallituksen antamien talousarvion noudattamisohjeiden mukaan lautakuntien on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos talousarvio ei ole toteutumassa.



Pääosa ennusteen 50 miljoonan euron ylitysarviosta on teknistä. Kaupunki saa noin 30 miljoonan euron verran talousarvion ulkopuolista rahoitusta menojen kattamiseen. Myös sotepe-menojen ylityksen katteena on vastaava talousarviotulot ylittävät rahoitus. Koska kaupungin itse järjestämässä toiminnassa on ulkoisen rahoituksen ylittävää menoylitystä, on lautakunnan ryhdyttävä noudattamisohjeiden mukaisesti toimenpiteisiin.

Kuten edellä on todettu, toimiala on jo ennusteessa pienentänyt ylityspainetta käyttösuunnitelmien sisällä. Toimialatasolle varatut puskurit on käytetty täysimääräisesti. Koska erityisesti varhaiskasvatuksessa mutta myös perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on ylityspainetta tämän jälkeenkin, toimiala esittää lautakunnalle seuraavia toimenpiteitä:

- Varhaiskasvatuksessa hillitään henkilöstökulujen ja erityisesti ostopalvelujen kustannuksia sekä tehdään hankintoja kustannustehokkaasti pedagoginen toiminta huomioiden. Palvelu- ja aluetasolle laaditaan tarkemmat toimenpiteet. Lisäksi eri tukimuotojen käyttöön tehdään alueittainen suunnitelma, jonka toteutumista seurataan.

- Perusopetuksessa hillitään henkilöstömenojen kasvua huomioiden hankerahoituksen väheneminen.

- Ammatillisessa koulutuksessa keskitetään rekrytointi-, sijais- ylituntipäätöksiä, joissa huomioidaan ammattiopiston kokonaistilanne. Käyttötalouden opetustarvikkeiden ja opetuksen kannalta välttämättömien palveluhankintojen tehdään vain kampuksesta vastaavan rehtorin päätöksellä tai suostumuksella.

Kokonaisuudessaan toimialalla tulee seurata ja hillitä kustannusten kasvua kaikessa toiminnassa, kuten tilojen rakentamisessa ja käytössä, hankinnoissa ja henkilöstökuluissa.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Anna Lyra-Katz, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 86706
anna.lyra-katz(a)hel.fi
Anna-Riitta Tarkkala-Hellström, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 86442
anna.tarkkala-hellstrom(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano